

A. N. O. S. A. · T. E. R. R. A

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZÓN

Na Cruña, ó mes, 40 cts.
Coste d'un número 10 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.
América, id. 2 »

Pagos adelantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 61

A CRUÑA 20 DE XULIO DE 1918

TEORÍA DO NAZONALISMO GALEGO

I

As fases do noso nacionalismo

SEN afondar na nosa Estoria, sen se lembrar dos Irmandinos ou d'outras rebelións pouco notadas, indo soio ó moderno, pódense sinalar, dende q'Antolín Faraldo s'erguera en 1844 a dicir o que ninguén s'estrevera, deferentes características q'en cada tempo revisteu o rexionalismo galego—somos aínda poucos os que dicimos *nazonalismo*, pro cada día emos ser máis. Seica foi un rexionalista da Cruña qen sinalaba fai pouco, n'unha parola que fixo sobre do noso movemento, as súas deferentes fases estóricas.

Eisí, o nazonalismo foi pirmeiro literario e romántico, aló en 1855, cando saíron á loita Vicetto e Murguía; foi económico en 1892, con Alfredo Brañas; foi agrario co'a Solidaridá Galega, en 1907; e foi político en 1917. O estudio d'estas deferentes fases enséñanos moitas cousas importantes:

1.ª Que a reivindicación da nacionalidade vense sentindo en Galicia dende a pirmeira metade do século XIX, cecáis como revolta contr'ás ideas de nivelación cultural e d'uniformidade lexislativa d'aqil século, cego pra todas as realidades.

2.ª Que vai collendo c'o tempo novos aspectos da vida galega, porque en todos os aspectos na nosa vida síntese a mesma necesidade.

3.ª Que o nazonalismo galego ten un entronque romántico, ou sexa medievalista y-estorista, contr'ós sistemas políticos e sociais *à priori* dos filósofos do dito século.

4.ª Que sempre foi cousa principalmente dos intelectuales, sen q'os d'abaixo se dean conta cabal do que qeren.

Agora ben, o noso nazonalismo, indo como vamos en seguemento dos nosos percorsores, e sen nos apartar moito deles, xa que somos tamén románticos y-estoricistas, non pode ser igual q'o seu. Y-esto por tres razóns: pirmeiramente, porque ó noso nazonalismo non colle un aspecto soio da vida galega, senón todos a un tempo; segundo, porque nós nonos contentamos con pedir o q'eles pedían: somos máis cobizosamente galegos; e terceiro, porque queremos infundirle as ideas do noso século XX, e barrer da nosa terra todas as filosofías do século XIX.

Qeda dito q'o noso nazonalismo é *integral*, é *radical*, y-é *novecentista*.

II

O que é o novecentismo

No *Pronaos* do pirmeiro número do noso boletín neosófico, decíamos os mesmos q'oxe sómos nazonalistas d'Ourense:

«Crémos que o ome moderno ten o dereito y-o deber de intepretalas cousas d'outra maneira, d'alcontrar en todo novas sinificaciós, de velo mundo c'un espirito recen nado. Nos nosos días, a sensibilidade fíxose en certos omes tan aguda, que cen novas prespeutivas non sospeitadas, áchans'a punto de se revelaren. Eisí nacéu en nós, os omes do século XX, un estado d'alma que en nada somella ó do estúpido século que pasou. Astra vivímolo pasado c'nnha-y-alma nova, y-a gran guerra d'agora, cecáis é o gran batieiro de sangue do que a-y-alma do Occidente á sair rexenerada e volta a nacer pra unha nova fé.

»Por iso, nin o arte, nin a ciencia, nin a moral son xa o mesmo q'eran pr'os nosos país, senón que nacéu unha nova sabiduría q' é a nosa inspiración central, e por iso, LA CENTURIA chámase *neosófica*, é decir que, como boletín do noso século, á refrexar as ideas novas q'escomenzaban a dominalo pensamento suramericano antes da guerra.»

Y-o gran catalán Xenius, que sentía conosco, decíanos n-unha das súas fermosas cartas:

«Si; levan razón: aí en nós unha sensibilidade nova que reviste formas q'inda se non coñecían onte mesmo. Note vosté, por exemplo (algunha vez insistín eu n'iste punto) que un espeutador ou un leutor entendido dos nosos días, posto diante d'un libro d'outros tempos, diante d'un cadro d'un museu, sinte, entende deseguida, sen necesidá de dala volta pola Socioloxía ou pola reconstrución do ambiente no que foi producida a obra, como parés q'inda faguía falla en tempo de Taine.

»Vostedes chaman a estas formas de sensibilidade *neosofía*; eu púxenlles, y-eiqi é corrente pórilles a etiqeta cronolóxica de *novecentismo*. Os dous nomes aseméllanse na prudencia: non podendo aínda caracterizalo espírito dos nosos tempos c'unha calificación de tendencia (cousa que sería permaturo, dado que nós mesmos achámonos na escena e non temos distancia pra xuzgar) sinón unha sinxela costatación de diferenza e novidade.»

Non somos nós tan prudentes coma Xenius. Pra nós, esa diferenza é tan fonda, esa novidade é tan nova, que xa nonos podemos entender c'os que pensan coma se pensaba no século XIX, c'os que, como dicía fai pouco no *Noroeste*, estudiaaron a política nos discursos de Moret, y-a filosofía nos tratados de González Serrano. Y-esto pende en q'eles aducáronse na filosofía, e nós aducámonos na estoria, y-esas son dúas ciencias que fán velo mundo de dúas maneiras que s'opoñen radicalmente.

Os omes d'aducación filosófica ven o mundo *estáticamente* coma si fora igual que coma foi dende seu comenzo, movéndose d'unha maneira regular e constante, gobernado por leises eternás. A ciencia sintetista y-a

CADRO BRANCO

Lugo, que dou o nome de Moret e d'outros peixes gordos que acudaron a remachar as cadeas da nosa escravitude, ás súas rúas, aínda non ten unha adicada a Pastor Díaz.

Lugo sigue sendo un pobo sin vontade e sin fe.

CADRO MOURO

En Lugo, déronlle un xantar a Goicoechea, un dos homes mais cursis que paréu a política centralista.

A saída do xantar un dos comensaes, caíu ó chán e esnaquizou os dentes. ¡Hay providencia!

filosofía penden d'este engaño. E así eran os omes do século XIX, racionalistas qe creían q' o coñecemento centífico respondía á realidade, e teorizaban e lexislaban pr' o ome astrauto e mítico q' eles crearan, coma crearan o mito do pograma, o da evolución super-orgánica y-outros tantos.

Os omes d'aducación estoricista e crítica non cremos xa na evolución superorgánica, nino pograma, ninas leises naturais, qe sabemos son unha creación do noso esprito, como sabemos q' o coñecemento centífico non pode ser máis qe relativo e porvisional, e q' o racionalismo é un vicio de pensamento dos occidentaes, qe cecáis se debe—sendo como é o pensamento un produto do lengoaxe—á estrutura especial das linguas indoeuropeas.

Á conceución *estática* do mundo, sucedeu en nós a conceución *dinámica*, fundada na idea oriental d'evolución. A nosa ciencia é a estoria; estudiámolas realidás concretas, e afirmamos qe o atributo da astracción é a non-eisistencia.

III

Os problemas concretos de Galicia

Vamos dar un exemplo da nosa maneira d'encaralas custións. Un dos nosos novecentistas, Arturo Noguerol, nun artículo titulado *A nosa política*, concreta nas seguintes preguntas—q'eu vou numerar por causa do emprego qe logo ei faguer d'elas—os problemas de maor urxencia prá nosa nación:

I. ¿Qué ábitos y-aptitudes perdominan na raza galega?

II. ¿Convénlle a Galicia seguir sendo unha nación agrícola, ou o revés, venlle millor de se converter n' unha nación industrial ou comercial?

III. ¿Convénlle a Galicia estender súa voluntá nacional á rexión carbonífera do Norte do Reino de León?

IV. ¿Convénlle a Galicia seguir en súa unión personal co'a España?

V. ¿Qe ten máis presa pra Galicia, a re-dención dos foros, ou a neutralización dos portos, pra qe dean agarimo dempóis da guerra o comercio marítimo internacional, y-o tendido das liñas de camiños de ferro proyectadas?

VI. ¿A qe convén atender primeiro, o problema dos foros, ou o restablecemento do réxime de chuvias q'a corte dos árbres está derramando?

VII. ¿Qe é de máis intrés pra nós, o cámbio de forma de goberno, ou o do réxime constitucional?

VIII. ¿Qe nos convén millor, o fomento dos sindicatos agrícolas, ou o recoñecemento da persoalidade xurídica dos concellos e dos pobos axuntados?

Estas preguntas, da máis patente actualidade, están feitas dendo punto de vista pura-

mente galego. O Sr. Noguerol parte, pra faguelas, da realidade concreta da Galicia d'oxe, tal coma ela s'atopa, e sen atender a consideracións ou ideoloxías qe non son directamente concernentes a nós. O Sr. Noguerol ve os problemas de Galicia d' unha maneira compretamente ouxetiva e centífica, sen se preocupar de si a solución máis racional pros resolver, ou sexa, a máis face-deira, virá ou non botar abaixo totalas conceucións da política corrente; e se as bota millor: il vai direuto á cuestión, sen se demorar en programas d'índole xeneral. Esta é a maneira de procederem os omes novos, y-a qe non ten remedio senón s'impoñer:

El Debate, de Madrid, fala de *Rexonalismo galego*. ¿No nome de qué? ¿Qué lle vai nin que lle ven no noso rexonalismo? ¿Córdanos congaleses?

O concurso d'El Debate foi unha «macana no más, ché.»

Os traballos que n'il presentáronse, fono xuzgados pol-o marqués de Figueiroa, por Leonardo Rodríguez e por Goicoechea.

Goicoechea non é galego. Somenten ven a Galicia pra conquistar un acta, contra un galego... santiagués, Alfredo Vicenti, e pra andar en xantares e xogos froraes.

Leonardo Rodríguez foi quen nos chamôu en Vilalba, senegaleses os galeguistas, tendo que fuxire vergoñosamente.

E o marqués de Figueiroa é unha cataplasma d'adormideiras con moita miga de pan e moita vainilla...

Un besadista, e dous mauristas. Que é decir tres caciques.

De Herrera non falamos porque non queremos darlle un pau a quen os levôu fai poucas datas.

Galeguistas santiagueses, jabaixo os labercos que desexian pescarnos c'o engado rexonalista!

¡¡A nosa terra e nosa!!

Porque a nós nonos importa o qe digan os de fora de Galicia, nin temos pra qe conciliar as nosas solucións os intréses nin as fórmulas de partido ningún. Nós debemos faguerllas tragar a todos eles, qeiran ou non, de modo qe non teñan outro remedio q' encaixalas nos seus programas...

E vamos estudar un dos problemas propostos polo Sr. Noguerol. Sexa o sinalado c'o número IV.

IV

As dúas Españas

Galicia áchase actualmente facendo parte d' unha realidade política: a España.

Agora preguntamos nós: ¿q' é a España? Y-o moderno pensamento español, polo bico d'Ortega Gasset, respóndenos q' ai dúas Españas: a España vital, qe é o conxunto de

totalas nacionalidás ibéricas, y-a España oficial, ou sexa o actual Estado español, qe vive antr' as protestas de todos españoles. E sinálanos o fondo divorcio qe ai antr' as dúas Españas.

O Estado español, feito ás expensas da libertá das nacións ibéricas por obra do despotismo dos Austrias, y-afianzado logo nos principios aprioristas da Revolución francesa, é unha vella e roñosa máquina política qe ten com' á súa característica diferencial a ineficacia. Xa fai tempo qe nos decatamos todos de q' o Estado español sirve somentes pra sostener nas esferas do goberno o caciquismo, a incompetencia y-a arbitrariedad,

Non pode ser d'outra maneira un Estado unitario q' impón á forza unha organización y- unha lexislación centralizadas, uniformes y-omoxéneas pra gobernar un conxunto eteroxéneo de nacionalidás. Tal Estado, non soio é ineficaz de seu, por inadautación á realidade, senón q' imposibilita as nacionalidás q' o compoñen pra precurar por súa man o remedio.

O Estado é sempre unha creanza da filosofía; fíxose, desfacendo a organización vital da Edá Media, polo poder ausoluto dos reis, qe sacaron súa idea das doutrinas do Dereito Romano desempolvado polos xuristas de Bolonia. Os abogados sempre foron unha peste social, q' andiveron a ver si reducían a vida a fórmulas metafísicas pr' aforzar a libertade, e foron os q' inventaron eso das leises iguais pra todos qe a forma máis refinada da inxusticia y-o desgobierno. Porque un pobo non está gobernado cando todos obedecen, senón cando todos están ben: é a aceución galega do goberno, qe qer dicir precura dos propios intréses de cada un.

¿Queremos nos qe Galicia se separe da España? Pra responder, ai qe distinguilas dúas Españas: da España oficial si. Queremos qe desapareza o Estado unitario, o Estado pantasma, c'o qe nin Galicia nin outra nación ibérica qere nin pode convivir xá máis. Non queremos obedecer ningunha organización do Estado español qe non comenze por recoñecer a persoalidade integral de Galicia.

Da España vital, non. Concebimos a Galicia convivindo co'a viva realidade ibérica, varia e rica, convivindo n' unha España futura e forte, qe fora unha libre confederación de democracias, autas pra se gobernaren por sí mesmas en todo o concernente os seus problemas privativos.

Esto leva xa a resposta á pregunta VII, referente á reforma constitucional, da qe a sustancia está nas célebres conclusións da Asamblea de Parlamentarios.

VICENTE RISCO.

Ourense, 3 de Santiago 1918.

TRADUCIÓNS AO NOSO IDIOMA DE NOTABRES POESIAS

por A. LOSADA DIÉGUEZ

A FOLLA

(POESÍA FRANCESA DE A. V. ARNAUL)

D'a túa pola abalada,
 Probe follíña esfolhada,
 Onde vas?—Quen-o souperal
 Foise o carballo muchento
 Qu'agarimo a mín me dera.
 C'o gurrar d'o seu alento,
 Brando airiño ou vendaval
 Tenme sempre en movemento,
 Dende a touza ô chan pardento,
 Dende a montaña hastra o val.
 Eu vou onde vai o vento,
 Sin queixarme, ô ventureiro;
 Eu vou onde todo vai,
 D'a rosa a follá que cai.
 Coma a follá d'o loureiro.

(Outra tradución galega d'esta poesía, feita pol-o Sr. Iglesias Roura, noso querido irmán, publicamos xa fai tempo emparellada c'unha tradución castelana e o texto francés.)

SONETO XV DE LA VITA NUOVA

DO DANTE

Tan xeitosa parece e recadada
 A dona miña s'ela a outro saúda,
 Qu'a lingua s'esmorece e queda muda,
 Y-os ollos non atreven a mirada.
 Ela vaise sintíndose gabada,
 Mainíñamente, qu'a omildá ll'axuda;
 Si é unha cousa, n'o ánimo pon duda,
 D'o ceo á terra n'un milagre dada.
 Y-amostra tal feitizo a quen a mira,
 Y-o curazón c'os ollos, da un dozore,
 Que non pode entender quen non-o proba.
 Parece que c'os beizos ela moxa,
 Un espírito soave cheo d'amore,
 Qu'a y-alma vai dicíndolle: sospira.

PÁXINA ESCOLLEITA

Anaco de "Os pretendentes á coroa,"

DE ENRIQUE IBSEN

O rei Skule.—Falarasme d'iso dentro de pouco. Máis dime, Skalda, que camiñaches tanto por países estranxeiros, ¿ollaches unha muller que ame ô fillo d'outra? E cando digo amar, enxergo amar non con un sentimento pasaxeiro, sinón amar con todas as tenruras da yalma.

O poeta Jatgeir.—Iso non acontece sinón ás mulleres que non teñen fillos.

O rei.—¿A elas soiamente?

O poeta.—Sobre todo ás que son estériles.

O rei.—¿Sobre todo ás que son estériles? Aman estonces ôs fillos d'outras con todas as tenruras da súa yalma?

O poeta.—Si, a miúdo.

O rei.—E, ¿non é certo? Sucede qu'esas mulleres estériles matan ôs fillos d'outra, despeitadas de os non teren elas.

O poeta.—Si. Máis iso non é obrar prudentemente.

O rei.—¿Prudentemente?

O poeta.—Non, non é obrar prudentemente, porque donan a aqueles cuos fillos matan, o don do sufrimento.

O rei.—Máis ¿crês tí qu'o don do sufrimento sexa unha boa cousa?

O poeta.—Si, siñore.

O rei.—Islandés, hai como dous homes en tí. Háchaste antre a muchedume, n'algún ledo festín, e pos un manto derriba dos teus pensamentos. Estás a soias contigo, e aseméllaste ôs raros a quenes vountariamente s'escollería por amigos. ¿Por qu'é eisi?

O poeta.—Siñore, cando querédesvos bañar no río, non vos ispides preto de onde pasan os que van á eirexa, sinón que buscades un lugar solitario...

O rei.—Naturalmente.

O poeta.—¿E ben! eu tamén teño o pudor da yalma e por iso é que me non ispo cando hai tanta xente na sala.

O rei.—¿Ei? Cántame, Jatgeir, cómo chegaches a sere poeta e quen che enseñou a poesía.

O poeta.—Siñore, a poesía non se deprende.

O rei.—¿A poesía non se deprende! Estonces ¿cómo fixeches?

O poeta.—Recibín o don do sufrimento i-eisi chegué a sere poeta.

O rei.—Eisi pois, ¿o don do sufrimento é necesario ô poeta?

O poeta.—Pra mín foi necesario; máis hai outros a quenes foi concedida a ledicia, a fe ou a dúbida.

O rei.—¿Aínda a dúbida?

O poeta.—Si; máis é perciso que sexa a dúbida da forza e da saúde.

O rei.—¿E ¿cal é a dúbida que non sexa a da forza e a da saúde?

O poeta.—E a dúbida que dubida aínda da súa dúbida.

O rei.—Paréceme qu'iso debe sere a morte.

O poeta.—E máis horríbel qu'a morte mesma: son as tenebras fondas...

Maura, centralista con máscara

Pra que fale Goicoechea...

DA Administración da Xustiza quérese proscribir o emprego dos idiomas rexionales—eisi douno a enxerguere o señor Maura c'o seu discurso do Senado sobre a reforma de Tribuñales—sin que razón algunha poida xustificar o que tan inxustificable é. Pertendere fuguer do castelán o único instrumento d'eispresión valedreiro pr'á adeministración de xustiza en países que, tendo a súa lingua propia, de ningunha maneira poden ollar o feito pertendido sinon como unha bárbara imposición, como un novo brutal asoballamento, non soio é unha provocación sinon qu'ademáis tal provocación constituie unha proba terminante da falla ausoluta de senso político nos no-

sos gobernantes. Nós pensamos qu'as novas leises non soio non deben tender á desaparición dos idiomas das diferentes nazonalidades, sinón qu'ademáis teñen necesidade de non desconocelos ou finxir tal desconocimento, cousas todas que poderían donare lugar a pecados imperdoables, toda vez que representarian a conversión en realidade d'aquelas ficciós orixinadoras de desigualdades inicuas, de tiranías, d'asoballamentos.

Por outra parte, a igualdade diante da lei eisi que o mesmo raseiro sirva pra todos os individuos qu'haxan de soportare a súa sanción. E sendo isto eisi ¿cómo poderá equipararse a situación d'un labrego catalán, vasco ou galego, obrigados a eispresarse n-unha lingua que non é a súa, á d'un castelán capacitado pra defendérese e sere escoitado na súa mesma lingua? Sendo a igualdade diante da lei un postulado da súa mesma eficenza, todas as linguas teñen de sere admitidas en virtude d'isa mesma igualdade, sin preferenzas nin eisclusivismos que repunan ô raseiro común, base da eficacia dos preceutos esquirtos. Pro aínda hay mais. Unha verdadeira nivelación nos cidadans obrigaría, eisixiría, impoñería, a condición sine qua non de que os funcionarios xudiciaes soupesen, i-enxerguesen o manexo das linguas empregadas pol-os que teñen de sere os seus adiministrados. Mais isto, e tendo en conta a centralización, a uniformidade ausoluta que na Xustiza e na súa adiministración reinan, ben nos decatamos nós de que, oxe por oxe, é imposible, e seguirá sendo imposible antramentras o problema das nazonalidades non sexa resolto na península. Mais unha vez qu'os nosos ideaes redentores haxan trunfado, con iste trunfo virá a solución pr'ô problema que comentamos. En Cataluña, en Euskadi, en Galicia, soio adiministrarán xustiza os seus naturaes respetivos; as leises responderán ás necesidades especiaes de cada nazonalidade e o qu'oxe constituie a brutal imposición d'unha tiranía político-adiministrativa, pra estonces soio constituirá a lembranza funesta d'unhos tempos bárbaros, ausurdos... E Goicoechea, maurista, vai falar de rexonalismo en Santiago. ¿Fora, farsantes! Galeguistas, a ter vergonza!

H.

¿Irmáns! ¿Vivan a estridencia, o berro, a protesta! ¿baixo a vaselina, o aconchegamento, os panos quentes!

Os enciclopedistas d'unha revolución teñen que sere apasionados. Teñen que queimar as naves da tranquilidade.

As Irmandades abríronse camiño co'a estridencia, levando ergueita a bandeira d'o amore e o odio. As «Irmandades» sacharían a súa cova derradeira envolvéndose na dozura, a prudencia e a mansedume.

Unha mocidade fría, é com'o verme dos cadábres. Somenta sirve pra vivir da morte e da podredume.

O zoar dos pinos; o tremar dos pinos, nos días de vento fero... ¿Seña este o voso símbolo!

Teñamos garras, non pezuñas de carneiro

PORTUGAL E GALICIA

Verbas ceibes

NADA importaron os fracasos de todol-os intentos d'aprosimazón hispano-portuguesa que se fixeron. De novo na vila pode uns cantos señores de boa ou de mala fé—iso non-o sabemos—acaban de creare unha instituzón que leva por nome «Los amigos de Portugal», de cuios fins... fácilmente se decatara o leutor. E ista instituzón, tan fachendosamente bautizada, terá de seguire, pesie a todol-os optimismos dos seus fundadores, o mesmo camiño que se guiron as instituzóns análogas ou semellantes que na España lévanse fundado. Hai algo qu'eisí o fai presaxiar e ise algo é á falla de calor, de cordialidade, con qu'en Castela e pol-as xentes de Castela, s'acolleron e s'acollen de cote as cousas portuguesas. (Non esquezna o leutor que dentro do verbe Castela incruímos todol-os países peninsulares nos que se fala como única lingua o castelán). Lonxe d'atopárese nos intentos de xuntanza e fusión dos dous estados da

península como predominante o sentimento de cordialidade qu'informa todol-os autos qu'antre irmáns realízanse, atópase polo contrario a frialdade d'un utilitarismo calculista e comenezado, bon pra presidir os concertos ou as xuntanzas antre coeutiuidades ou pobos alleos, sin máis lazos qu'os da particular comenza ou do especial intrés de cada un; máis non pra estreitar relacións que levan á aperta afundidora das almas de dous pobos. N'istas condizóns dito se está qu'autoazón da nova entidade ficará relegada a unha autoazón meramente práctica e por compreto superficial que ten de non reportar beneficio algún, e que soio servirá pra amostar unha vez máis o fondo e grande apartamento que separa a Castela de Lusitania.

Un país hai tan soamente na península que s'hacha capacitado pra a outa labore d'aprosimazón a Portugal. Iste país é Galicia. A patria galega pol-as súas condizóns naturais, pol-a espiritualidade qu'a informa, é, queirase ou non, unha verdadeira prolongación do pobo luso. Laços máis fortes qu'os que nos xuntan ás demais terras ibéricas,

xúntannos, pese á ceguedade en qu'até d'agora vivimos, a Portugal. Todo o que non sexa, pois, faguer campaña de confraternidade e de xuntanza sin contar con Galicia terá que ficar reducido ó máis grande dos fracasos. Velaí, polo tanto, a espricazón sinxela dos mesmos.

Mais, pra remediar istos ausurdos, pra procurar o reparo de tantos proieutos descabelados, pra correxir tantas fallas como se cometeron e siguen cometéndose, as «Irmandades da Fala», erguén a súa bandeira. Pr'os seus propósitos soio unha acollida d'irmáns pode agardárese. Contra do que s'adoitaba a pensar e a faguer na península, unha vez traspasadas as fronteiras portuguesas, érguense hoxe os propósitos dos galeguistas dispostos a acometer a outa e ennobrecedora tarefa d'enmendare a trabucada i-erronea conducta de todol-os nosos denantepasados. O tempo de sere comparas ridículas de quen de cote nos abafou, inda a troque d'ire en contra de nós mesmos, pasou afortunadamente xa. Hoxe Galicia abre os ollos i-espreguízase d'un aletargamento fatal que chegou xa a abranguere séculos. O seu despertar é horríbel, tiña que sere horríbel. De costas a sí mesma e cega pra toda craridade, non soupo faguer en moito tempo máis qu'a baixa e innobre tarefa de escupir sóbor da súa propia raza e sóbor dos seus propios intreses—o cal é o mesmo que decir sóbor de sí mesma—faguendo eisí o miserabre xogo de quen en ningures tivo pra ela máis qu'aldraxes e asoballamentos. Xusto castigo con que Deus acora os que, como ela, van lixados do monstruoso pecado contra Natura.

Mais isto xa ficou. A concenza galega desperta e, alumeada hoxe polo fogo sagro qu'o galeguismo vai prendendo nas almas, sinte o dño fatal da súa vergoñosa conducta. Por isto a labor a emprendere, a labor a acometer ten que ser, denantes de nada e primeiro que todo, de reparazón d'injustizas, de confesión i-ensámen dos propios pecados, pra desbotalos seguidamente e proceder á reutificación d'unha conducta errónea e criminal de séculos...

E unha vez feito isto que xa escomenza a faguérese, será chegado o momento, tan agardado por todol-os nosos patriotas, de que Galicia, virando as costas definitivamente ós alleos que tanto a aldraxaron e dos que endexamáis recibeu máis que desprezos, volte os seus ollos ás terras d'aló do Miño, onde unhos brazos fraternas agardan con degoiro o momento histórico da aperta trascendental e definitiva.

H.

VERBAS D'UN LOITADOR

A MORRIÑA CREADORA

A Johan Viqueira

ESTA forma de amor á terra galega—morriña ou saudade—que nos acora lonxe da Patria e nos da sedes de voltar a ela decontado, foi considerada por moitos coma unha vergonza, coma unha causa de fracaso da nosa raza.

A disgracia de que viñese facéndose cultura galega en castelán,—non soilo en forma e verba castelán, senón en sentido, en esencia castelá,—causou, ó meu xuício, que os valores espirituales nosos fosen esquencidos e acurrados.

Fan falla psicólogos galegos que sondeen a nosa y-alma. O Johan Viqueira e mestre d'iles oxe; e eu preguntolle:

¿A nosa morriña non será máis ben forza creadora, «élan vital» que diría Bergson—que peso morto e anulador?...

Na economía galega, ¿qué significaría o noso grande espírito aventureiro sin a compensación da morriña?... ¿Tod'o traballo dos emigrados, non é unha fame de mellor volver, sostida pola morriña?... ¿Non foi n'unha hora de morriña cando Cabanillas aló en Cuba, sinteu a vibración da poesía no espírito?... ¿As máis nomeadas obras de Rosalía, non

son fillas da morriña?... ¿E as de Curros, e Pondal?...

Portugal sofre a mesma doenza que nós, e Teixeira de Pascoaes concédelle tanta valía, que n'unha conferencia dada en Barcelona a semana derradeira dí:

«Luis Camoens canta xa no crepúsculo da grandeza portuguesa. Presinte a morte da súa patria, e quer eternizala. O poeta non é contemporáneo dos feitos que conta; y eso favorece a súa creación. Os feitos actuaes son infecundos. Somentas o tempo ó convertilos en lembranza fai posible que a yalma os asimile e-esprese en obras eternas. A lembranza e unha forma da «saudade»; por iso a saudade é creadora...»

Pra Teixeira toda a lírica portuguesa é saudade. Camoens e «o gran escultor da ánima lusiada aventureira e saudosa...»

Non teremos os galegos razón pra cantar coma Frai Agostinho da Cruz:

A força da divina saudade?...

L. PORTEIRO.

10-VII-918. Santiago.

OS POETAS

Será—¿qué outro sinon?—será o galego.

CURROS.

Os ideaes son cobizas, arelas de milloría nos distintos ordes da vida. Na subconsciencia do pobo existen sempre en estado latente estas cobizas, estas arelas de redención e de rejurdimiento. Os pobos van sempre camiño da perfeición... ainda cando a primeira vista nos parezan eistranos os sendeiros que siguen. Povos hay que teñen de seguir un movemento retrógrado pr'encauzar a súa cultura por mais seguros derroteiros; outros durmen entramentras se leva a cabo, inconscientemente, no seu interior, unha fondísima transformación psicológica, formándose un novo espírito ou reforzándose o antigo; moitos trocan por comprobante os seus valores extrínsecos com'os ofidios a súa pel. Craro que todos estos troques, todas estas evolucións teñen de sere a base d'unha libertade amplia, que os pobos, com'os elefantes, non procrean na escravitude; craro que teñen de desaparecer os espíritos cativos, os fallos d'energía, os aferrados aos valores d'hoje c'a desesperación d'un naufrago que olla como fuge a táboa da súa salvación. Teñen de desaparecer os espíritos cativos tanto mais canto qu'encerran e afoğan moitas veces no círculo de ferro da súa estulticia, os pensamentos grandes, as escintilantes verdaes dos amplios d'espírito.

Como arrastra o *simun* as areas do deserto, así o sopro prepotente dos que poseen a verdade arrastrará aos valeiros d'ela, aos escépticos, aos sumergidos nas fondas tenebras da mais crasa das ignorancias, aos obcecados por parvos e groseiros prejuicios; aos qu'afogan, c'unha estolidez inconcebible os impulsos do seu corazón, nado, como todos os corazóns galegos pra latejar ao arrollo da nosa doce fala, da nosa armoñosa múseca...

E perciso qu'esas cordas enferrujadas por falla d'empleio latejen de novo... Algo hai que fede n'esos peitos. Os corazóns dos bos galegos latejan aceleiradamente cando até eles chegan as *cousas* de Galicia, como vibran as cordas d'un piano cando preto d'el ceiban fortemente unha nota.

¿Quenes poseen sempre a verdade? Os poetas. Cicáis é unha verdade rudimentaria; pro unha verdade ao fin e ao cabo. Os poetas son a pedra angular de todas as civilizacións. As pedras movéndose ao son da lira d'Orfeo son un símbolo.

P. V. B.

Mes de Santiago, 14 do 918.

LOUBANZA DO GALEGO

PARA O ALBUM DE QUIROGA

A Asociación da Prensa da Cruña, vai ofrecerlle un álbum artístico con firmas e pensamentos de personalidades galegas ó gran violinista simpatizante c'o noso nacionalismo, Manolo Quiroga.

O primeiro conselleiro da «Irmandade da Fala» cruñesa, Lois Pena Novo escribveu un fermoso pensamento para aquel álbum. Outra follá téna escrita Antonio Vilar Ponte. N'ela dí:

«O Rei Sabio pedía que sobre a súa tumba cantasen trovadores galegos. O Rei Sabio non atopou outra lingua millor que a lingua galega para loubar á Virgen María. Foi a lingua da mística e a lingua cabaleiresca; a lingua da aristocracia, na que sentían as raíces d'antano o amore... E a lingua da democracia e do traballo ogano. Ten de ser a lingua do *resurrexit* da nosa santa nacionalidade...

O noso soño pangaleguista latexa n'ela.

Cando ela déalle a aperta estreita que a voz da raza ó longo dos séculos pide, á irmá lusitana, loitará para conquistar a hegemonía do Novo Mundo c'o castelán e o inglés. E chegará un día no que se fale máis galego-portugués que castelán na América. E entonces terá de nascere o noso poeta cantor d'unha Atlántida espiritual.

¡Oh lingua doce, alma da nosa patria, froito bendito d'un pobo lírico; lingua fermosa na que Martín Codax fixo a primeira música conecida da Europa—*ondas do mar de Vigo*—; lingua internacional do arte, antano, como a italiana ogano, donde atopáramos outra mellor para loubar con moito amore un genio da nosa raza, un artista-cume como Manoel Quiroga!»

NOTICIAS

Todas as «Irmandades da Fala» de Galicia están conformes co'a orientación da cruñesa.

DERRADEIROS VERSOS DE CABANILLAS

O GALO NEGRO

A Lois Peña Novo

Locindo a crista
com-un sangrante casco guerreiro,
a ollada dura e-alumeante,
o forte e-áxil pescozo ergueito,
empolainado, calzada a espuela
c'o señorío d'un cabaleiro,
en circo o rabo de longas prumas
cheas de escuros, límpos reflexos,
com-un rei mouro por antre escravos,
solene, mudo, vixiante, teso,
vai antra-as pitas do seu comando
o galo negro.

Cando ó seu pazo
rachando o vento
chega o cantío
d'un compañeiro,
detén o paso
fitando ó lexos,
n-un solo pulo
rube ó poleiro
e-as ás abertas,
inflado o peito,
ventando loita,
rabiado, aceso,
a gorxa chea,
devolve a inxuria n-un outo berro
longo, afiado,
como firente frecha de aceiro,
mentral-as pitas,
as mansas pitas asoballadas,
fuxer tremendo,
e-os probes pitos,
os aparbados pitos coirentos,

acochadiños,
chían de medo.

Toda a Galicia
é unha ringleira de galiñeiros.
Cada viliña, cada parroquia,
ten o seu galo ¡seu galo negro!
Alma aforcada
de traicioneiro,
nin cre nos santos,
nin cre no demo,
pedáneo, abade,
xuéz, porteiro,
nadia se mova sin a súa venia,
sin o seu outo consentimento.
si no-hai diñeiro
vende a xusticia
por un cadelo.

Fai os repartos como lle peta,
toree camiños, troca lindeiros,
e ten as vidas e ten as honras
encadeadas ó seu deseyo.

¡Irmáns, oíde!
¡Sempre teremos
de ser escravos,
pitiñas mansas, pitos coirentos?
¡Irmáns! Galicia
é unha ringleira de galiñeiros...
¡Todos a unha!
¡Matemos todol-os galos negros!

RAMÓN CABANILLAS.

Terra de Mós.

Todas veñen aprobando o Regramento xeneral.

Lois Porteiro Garea, encargouse de pronunciar o discurso inaugural da Semana Agrícola de Santiago, coma concejal agrario.

Buscáronno no lugar de Saiz de Viciña, temendo que este cunheiro sufrise a mesma ovación que Besada o ano derradeiro.

O discurso de Porteiro, foi notabilísimo. Imprentarase.

Fondo agradecemento lle debe a «Irmandade» da Cruña a Castelao por habere mandado o seu notabre cadro «O probe Xan» para adorno do domicilio social d'aquela. O nome do xenial artista é pronunciado con agarimoso afeuto por todol-os irmáns.

Tamén a «Irmandade» débelle moita gratitude a outro gran artista: Camilo Díaz.

Son moitos os libros que ven recibindo a «Irmandade» pra súa Biblioteca.

Peneirando...

O novel diputado por Bugallal ou por Ginzoz de Limia, qu'o mesmo ten, D. Lois Usera, foi votado—mellor sería *botado*, mais pra outra vez será—unanimemente por todol-os moradores d'aquel distrito eleitoral. Soio houbo unha esceución, e ista esceu-

ción—ben honrosa por certo—constituírona os veciños do Municipio de Baltar que votaron en branco.

¡Benia eles! Cò seu auto souperon amostrear e bugallalistas que non todo o monte é orégano, e carneiros as persoas que n-el teñen a súa vida.

Xulio Camba falou n'*El Sol* de qu'un amigo na Cruña o invitara a pertencere á «Irmandade» cousa á qu'il negouse rotundamente.

E fixo ben, ¡abofél, pois sabía o que ll'agardaba caso de pretendelo.

Camba sabe perfectamente qu'as Irmandades non son ningunha compañía de Circonas que sexan percisos os seus humorismos de pallaso fracasado. I-é por isto pol-o que reserva as súas parvadas grotescas e as súas bufonadas sin gracia pr'ò *gran público* da vila-podre. ¡Si conecerá él, inquieto recorredor de todol-os camiños, às xentes con que trata...!

A proieitada asambreaia do Ferrocarril da Costa debéu esquecérselle ós seus orgaizadores. E mais valéu qu'eistí fose.

De celebrárese, como se pensaba, poñeríase unha vez mais de manifesto con que esautitude o tan manido *palabras, palabras, palabras*, de Hamlet, s'hacha encaixado na realidade do noso vivir.

Vai sendo, pois, tempo de caer na conta e desengañarse que si algunha vez temos

de conseguire algo será a forza de *feitos, feitos e mais feitos*. Verbes xa se ceibarón d'abondo.

Oubimos dicir que o Sr. Abad Conde escribira ó alcalde de Santiago pidíndolle que asistise á Asambleia d'alcaldes en Madri, xa que a millor política era a de «tirarlles pol-a levita ós ministros» (*sic*).

Para él importa máis esto que unha Asambleia en Galicia de Municipios galegos. Boa democracia.

Están de noraboa os labregos. Choven propagandistas agrarios.

Os caciques incrusive axudan a facer sociedades de labregos.

Asúnsolo, Nevares, os cregos garciprietas d'Oleiros...

Outros señores; com'os *Césares*, Naveira, etcétera... Esto non é máis que unha farsa.

Mentras non s'acabe c'os *galos negros*, de que fala Cabanillas, soio haberá pitas vítimas dos raposos.

A maoría dos xornalistas e dos escritores galegos son ou adúlós despreziables ou iforantes compretos.

Mais o primeiro que o segundo. Porque chamarlle bô novelista a un cativo fabricante de novelas ridículas pol-a forma e polo fondo, com'as de Xaimiño.

Non hai dereito. (E todos estamos no segredo).

(11 FOLLETÓN DE «A NOSA TERRA»

Nosos problemas educativos

Conferenza lida pol-o seu autor o docto catedrático i-entusiasta irmán Don JOHAN VIQUEIRA

terra próspera un pobo libre e grande».—Por ela debemos loitar todos pra realizala, obreiros, capitalistas, artistas, inteleutuaes, homes de todas as ideoloxías políticas ja que d'ela nascerá a nosa esperanza d'un porvir glorioso.

XI

Ja vimos que o galego intrudiciríase na escola e de que maneira—vimos tamén que n'a nosa facultade de Filosofía haberá unha cadeira de lingua e literatura galaico-portuguesa. Creio conveñente que para obter o grado de Doctor si esta materia se exige que as teses se escriban en lingua galega. N'o insino secundario pode combinarse mui ben o traballo do castelan co-o traballo do galego. Tamen recordaréi agora que debe insinarse o galego aos técnicos pois precisan d'el como é evidente na vida práctica.

Diran quizaes algunhas gentes: ¡Por qué

esta obsesión do galego? Endejamáis fatigáreme d'espore os motivos, as razóns de por qué o noso problema lingüístico é de suma importancia. O primeiro motivo é que a lingua é un anaco da nosa alma colectiva do que ningunha lei humana poderá obrigar a desprendernos. O segundo motivo é que a división lingüística traí consigo unha división cultural perigosa na Galicia. Cinco sextas partes d'os galegos falan galego e só unha sexta parte castelao ou millor unha cousa que as mais d'as veces sómente con aproisimación pode chamarse castelao. Entre as dúas clas de poboación lingüística existe unha división fondísima, cuase un abismo, que é preciso desfacer. E isto non pode abranguerse prácticamente mais que falando o galego, aprendendo e usando habitualmente o galego a sexta parte da poboación que é a que representa a cultura superior ou ao menos pretende, e pode, representala. Sô asín a cultura actual penetrará até os mais alongados currunchos da nosa terra e surgirá unha moderna e reja cultura galega. Aínda hay outro motivo pra o cultivo e afirmación da nosa lingua. O galego pol-a súa somellanza co-o portugués é un instrumento de comunicación interna-

cional que á España enteira convén cultivar e conservar. Un galego bilingüe ten máis probabilidades d'éxito no mundo que un galego que non coñeza máis qu'o castelao porque aquel ten abertos á súa actividade o mundo portugués (Portugal súas colonias e o Brasil) e o mundo da lingua castelán, e o derradeiro sómente o mundo de language castelao. Chámasenos ás veces egoístas e antihumanitarios. Precisamente somos o contrario pois non sómente nos opómos a que se prive a alguién do seu dereito d'expresión na súa propia fala, é dicir a unha violación da humanidade no individuo, senón que tamén preconizamos pra a nosa terra a renascenza d'unha lingua que a deixará entrar en relación co-a humanidade, c'os pobos que a integran, d'os máis diversos modos. Aínda pol-a somellanza do galego co-o portugués podemos servir á España e á humanidade n'outra forma: traballando pol-a intelixencia d'España e Portugal pra formaren os dous estados unha grande Iberia.—A importancia d'isto é enorme si se considera que, sô pol-as sucesivas confederacións nacionais chegarase á paz perpetua.—Primeiro uníranse en confederacións os pobos mais afís; despóis estas confederacións

Por certo que Xaimiño anuncia o seu derradeiro libro dicindo que está «escrito en español.»

¿De maneira que o galego non é español? Razón tiña Rosalía cando dixo: «Pobre Galicia, etc.» Xaimiño obríganos a sere separatistas. ¡E logo moito amore pr'ós nosos poetas!

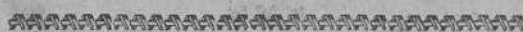
Craro que todo isto é «pura macana».

Porque o mesmo Xaimiño por boca d'un personaxe da súa primeira novela di: «Primer español y después gallego».

Xornalistas adulós; escritores hipócritas—que co'a lingua pequena dicides o que co'a grande calades—até agora non coñecemos, nin vós tampouco, outras novelas

castelás d'asunto galego, dinas de gabanza, que *Volvoreta*, *La Casa de la Troya*, e varias de Valle Inclán e da Pardo Bazán.

¿Pra que mintides, pois? Argallade, argallade homenaxes que vos poñerán en ridículo.

Na ademinstrazón d'A NOSA TERRA temos á venda o libro de poesías DA TERRA ASOBALLADA de Ramón Cabanillas.

Prezo 1'50 pesetas.

LIT. E IMP. ROEL.—CORUÑA.

LA MODERNISTA GRAN SALÓN DE BARBEIRÍA

Ramos e Acea

San Andrés, 94-1.º—A CRUÑA

Estabrecimento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfeición e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavados de cabeza, lociós e friciós de todas clases.

Nota: N'este estabrecimento atopará o público un servizo permanente a cárgo dos seus propietarios, antigos dependentes das máis importantes peluqueirías d'esta capital.

¡GUERRA AOS CALLOS!

Callos, sabañós e ollos de galo cúranse co

Bálsamo Oriental

Premiado con Medalla d'Ouro na Esposición de Buenos Aires

Fabricantes: Prudencio López e Fillo - Jerez.
Repersentante: Manuel Sánchez - A Cruña.

De venta n'as boas Boticas

Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MÁIS NOVO E O MILLOR

Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

GRAN FONDA

Las Cuatro Naciones

San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono, d'ista fonda, no seu deseio de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas.

Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

Gran Café Méndez Núñez

REAL, 83

O máis perferido e de maor comodidade pr'ó público. O máis confortabre da Cruña. Servizo preferente. Artigos garantizados de toda-las marcas.

GRANDES CONCERTOS DIARIOS

pol-as mellores agrupazóns musicas

:: :: españolas i-eistranxeiras :: ::

Gran salón de billares no local que ten ó carón na rúa da Marina

IRMANS:

Probade o rico VIÑO LÁGRIMA, que sómente o vende

A Tacita de Prata

Rúa Galera, esquina á Fonte San Andrés

A CRUÑA

HOTEL CONTINENTAL

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIZO

— DE —

M. Losada e Fillo

A CRUÑA

FRÁBICA MECÁNICA

::: DE CALZADO :::

— DE —

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

Faise cárgo de toda cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotograbado, así coma sellos de caucho

A Papeleira Galega

FRÁBICA DE BOLSAS DE PAPEL

DE TODAS CRAS

FOTOGABADO

BARREIRA, 7

A CRUÑA

Teléf. 434

Os viños e coñás millores son os qu'eisporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1730. A casa máis antiga de Xerez.

O vermouh máis selecto de mundial e de reconecida sona é o CINZANO (Torino).

O Anís do Mono

é un eispréndido licore sin rival

Pra viños de mesa

non hai outros com'ós dos cosecheiros eisportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCUSIVO (matriculado) de todas istas mareas:

José C. Juncosa

Galera, 39 e 41-2.º piso.—A CRUÑA

FILLOS DE A. BARCELÓ (S. en C.)**MÁLAGA**

Cosecheiros, esportadores de viños seleitos da España, oxén, anisados, ron, coñac, etc.

Son os únicos donos das marcas de moito creto e sona chamadas

ANÍS DOUS MONOS**RON LA LUCÍE****OXÉN SUPERFINO**

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

Automovilistas:

As mais fortes, millores e mais económicas cubertas, son as

PALMER

Depósito xeneral en Galicia.

Real, 20 -- A Cruña

NAZONALISMO GALLEGO

A NOSA AFIRMACION REXIONAL
(2.ª EDICION)

Libriño ben impreatado nos modernos talleres da «Voz de Galicia» con xuícios e opinións de Rodrigo Sanz Porteiro, Banet, Fontenla, Calvo, Casares, etc., por Antón Villar Ponte.

Véndese a 50 céntimos.— Os pedidos faránse ó autor, no Rego d'Auga, 4-1.º — Cruña. — Os suscritores d'iste boletín poderán adquirilo á metade do prezo sinalado.

Fábrica de Gorras

— E —

SOMBREIRERÍA

DE

Lois Fernández Vieites**San Andrés, 69-71 — A CRUÑA****OBRAS NOVAS DE AUTORES GALEGOS**

LINARES RIVAS: *Cuentos de amor y de amores*, 3'50 ptas.— A. REY SOTO: *La Loba*, 2 id.— W. FERNÁNDEZ FLÓREZ: *Silencio*, 3'50 id.— A. PÉREZ LUGÍN: *La Casa de la Troya* (7.ª edición), 4 id.— SOFÍA CASANOVA: *De la revolución rusa en 1917*, 3'50 id.— REY SOTO: *Cuentos del Lar*.

Véndense n'a librería de P. CUE & C.ª

Rúa Real, 49.— A CRUÑA

H. LA PALOMA

— DE —

Ramón Morandeira

Este esprendido establecemento, situado no mais céntrico da poboación, axeitado á outura dos millores da súa cras, conta con espazosas e aireadas habitazons, boa e abundante mesa, un servizo puntual i esmerado, e asistencia facultativa pol-o enxebre e renomado doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 - Santiago

LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeitoso, e que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xastaría de

Xosé Varela**CIRCO, 16-BAIXO — VIGO****MONTERO E COMPAÑÍA**

Oficina técnica e almacén de venda:

Rúa de Emilio Castelar, 8

Depósitos:

Calle del Castillo, 12-LUGO

Direitor:

D. FERNANDO M. DOIZTÚA, *Inxeniero*

Venda e colocación de toda clase de máquinas agrícolas e industriais

Estudo de toda clase de proxectos e construcións

PRESUPUESTOS GRATIS

Sulfatos, semillas, carburo, benzol e bencina

FARMACIA «A SILVA»

Produtos nazonaes i-estranxeiros

Ortopedia en xeneral

DEPÓSITO

do Purgante ideial xaponés *Nazarnorima* (puramente vexetal) e do Selo analxésico *Gimen*.

N'esta casa háchase á venda os *Produtos quimicamente puros* do acrétao Laboratorio de Gonzalo Formiguera.

GARÁNTANSE OS PREPARADOS

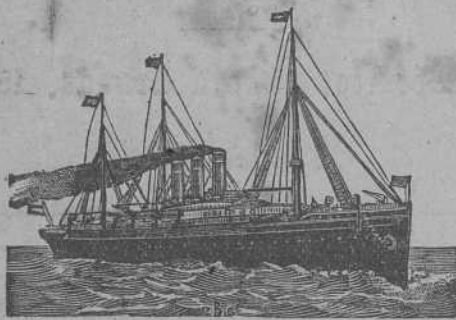
Silva d'Abaixo, 17 A CRUÑA

Waldo Losada

Rego d'Auga, 44

Anís INFERNAL.
Rhun TRINIDAD.
Xinebra Inglesa «Old Tom Gin» TIGRE.

Venta de viños ao por maior de todas as rexións de España.

COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

SERVICIOS DIREITOS DENDE O PORTO DA CRUÑA

LINEA DE HABANA E VERAGRUS

Prezo en terceira á Habana	Ptas. 298'60
» » Veracrús.	» 313'60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informes sóbor de datas de saída, precios do pasaxe e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA. — Quedan sin efecto total-as tarxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.